

Японія активно використовувала стратегію слідування за лідером з 1970-их років, викупуваючи і використовуючи зарубіжні технології. Спочатку цю стратегію варто було б вважати імітацією, але згодом країна стала створювати абсолютно нові продукти на основі наявних технологій і вдосконалювати їх. Покращуючи якість виробленої продукції, Японія вийшла на новий технологічний рівень. До початку 2000-х у ТНК Японії з'явилася необхідність створення ефективної системи посередництва, яка змогла б забезпечити трансфер досягнень науки і техніки з університетів в руки підприємців.

Розглядаючи питання інноваційного розвитку ТНК, необхідно звернутися до особливостей управління в даній країні так, як якісний менеджмент є запорукою успіху економічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Петренко К. В Проблеми депресивності та глобальності в українському контексті / К. В. Петренко // Формування ринкових відносин в Україні. Зб. наук. пр. – К.: НДЕІ – 2011. – №9 (124). – С192-195..

2. Инновационный успех Японии: миф или реальность? [Электронный ресурс]. – 2015. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsionnyu-uspeh-yaponii-mif-ili-realnost>.

Пилипенко О. І.,
*доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри обліку та оподаткування,
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ*

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ДІЄВОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Активна протидія небезпекам, загрозам і ризикам в економічній сфері на сучасному етапі вимагає пошуку нових рішень щодо забезпечення дії комплексної системи економічної безпеки підприємства, яка врахує не лише вплив інформаційних факторів, а й виклики зовнішнього середовища. Для управління суб'єктом господарювання важлива оперативна, повна та достовірна інформація про діяльність, а також забезпечення бухгалтерським обліком даних про слабкі місця в діяльності та ймовірні зловживання, що ослаблять економічну безпеку підприємства в перспективі.

Протягом тривалого періоду ключовим завданням бухгалтерського обліку визнавалося забезпечення збереження соціалістичної власності. Відповідно, посада бухгалтера офіційно прирівнювалася до статусу державного контролера, який займався в основному обліком витрат, калькулюванням собівартості, контролем за зберіганням власності і виконання показників плану. При цьому такі поняття, як прибуток, професійне судження, втрачена користь тощо мали абстрактний характер, на відміну від тих умов господарювання, в яких функціонують підприємства на сьогодні. З'явилися не лише нові

поняття, а й відбулися структурні зміни в діяльності облікових фахівців, зокрема в частині вимог до формування інформації про господарську діяльність підприємства та її результати для розробки оптимальних управлінських рішень.

Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників передбачає наступні кваліфікаційні вимоги до фахівця для обіймання посади головного бухгалтера: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст), післядипломна освіта в галузі управління; стаж бухгалтерської роботи за професіями керівників нижнього рівня: для магістра – не менше двох років, спеціаліста – не менше трьох років. Завідувач сектору у відділі (управлінні) бухгалтерського обліку повинен мати: вищу освіту відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст); стаж бухгалтерської роботи: для магістра – не менше двох років, спеціаліста – не менше трьох років [1]. Обов'язки головного бухгалтера і облікового персоналу передбачають наявність в облікових працівників не лише глибоких професійних знань, а й компетентності, принциповості, добросовісності, належної стійкості у відстоюванні норм законодавства. Як відмічає Н.М. Коробова, при прийнятті рішень бухгалтеру необхідно бути достатньо професійним та об'єктивним. Він не повинен орієнтуватися на власну вигоду або на інтереси будь-кого з учасників господарського процесу [2].

Якщо бухгалтер навмисно чи ненавмисно спотворює облікові дані за результатами документування господарських операцій і подальшого їх відображення в облікових регістрах і бухгалтерській звітності, це свідчить про невідповідність дій або бездіяльність обліковця, що є ключовим фактором підвищення впливу професійного ризику бухгалтера на стан економічної безпеки суб'єкта господарювання, що в сучасних умовах може призвести навіть до банкрутства та ліквідації підприємства.

На вітчизняних підприємствах більшість економічних злочинів здатні виявити служба корпоративної безпеки або служба внутрішнього аудиту. Вакансії цих підрозділів заповнюються фахівцями зі споріднених спеціальностей, при цьому відсутня підготовка фахівців, які б мали комплексні фундаментальні знання та практичну підготовку з питань управління економічною безпекою та могли б займати керівні посади на підприємстві для ефективної організації такої роботи. Тому за економічну безпеку підприємств в практиці господарювання найчастіше відповідають фахівці з попереднім досвідом роботи в правоохоронних органах. Такий досвід є надзвичайно корисним, однак сучасні умови господарювання висувають вимогу наявності поглиблених знань цих фахівців в питаннях економіки та фінансів для комплексного процесу управління економічною безпекою підприємств. Відповідно, серед власників підприємств зростає попит на управлінців, які мають знання та компетенції в такій сфері діяльності, як фінансово-економічна безпека.

Фахівці відмічають, що «Навчання працівників підприємств, установ, організацій повинне передбачати наявність не лише теоретичних знань, але

й практичних навичок, умінь» [3]. В своєму дослідженні В.В. Крутов вказує на недостатній рівень і якість підготовки фахівців з економічної безпеки підприємств [4]: більшість вищих навчальних закладів не забезпечують системного підходу до підготовки фахівців з фінансово-економічної безпеки і не сприяють вирішенню сучасних проблем з їх підготовки для діяльності у сфері економічної безпеки. Так, метою підготовки магістрів зі спеціальності «Управління фінансово-економічною безпекою» є поєднання економічної підготовки і знань у сфері інформаційної та економічної безпеки, а на навчання за програмою підготовки магістрів приймаються громадяни України з базовою (рівень бакалавра за галузями знань «Економіка та підприємництво», «Менеджмент», «Право» та ін.) і повною вищою освітою (спеціаліст, магістр незалежно від спеціальності).

Як бачимо, для підготовки фахівців з фінансово-економічної безпеки не є ключовими знання зі спеціальності галузі знань «Економіка та підприємництво». Вищі навчальні заклади, які готують спеціалістів з фінансово-економічної безпеки, не надають перевагу знанням фінансів, менеджменту та бухгалтерського обліку. Однак здобуття спеціальності «Управління фінансово-економічною безпекою» є актуальним для фахівців, які надалі планують свою професійну діяльність у сфері фінансово-економічної безпеки. Зокрема, на посадах працівників державних, банківських установ, страхових компаній і служб економічної безпеки підприємств. Досить часто у правоохоронних органах працюють фахівці, які мають лише юридичну освіту, однак їм доводиться протидіяти економічній злочинності. Постає актуальність посилення вимог до фахівців, які планують отримати дану спеціальність, і отримання освіти у сфері економічної безпеки на основі знань бухгалтерського та податкового законодавства, яка дійсно допоможе кваліфіковано виконувати свою роботу. Інакше за допомогою освіти студент може отримати теоретичну підготовку з обраної спеціальності, навіть сформувані певні практичні навички, однак без вивчення бухгалтерського обліку, контролю і аналізу підготовка всебічно освічених фахівців у сфері забезпечення економічної безпеки неможлива.

Кваліфікованому спеціалісту з фінансово-економічної безпеки конче необхідно володіти системними економічними, юридичними та технічними знаннями з розумінням економічної складової операцій і діяльності в цілому, щоб вміти застосувати певні правові положення, оцінити технічні рішення в грошовому еквіваленті. Такий фахівець повинен розуміти виробничий менеджмент, а також підходи до управління персоналом, що дозволить йому враховувати вплив різноманітних чинників на економічний стан підприємства, оцінювати економічну безпеку суб'єкта на певний момент, визначати перспективи та напрями її розвитку, розробляти заходи з підтримання або підвищення рівня економічної безпеки, контролювати їх виконання та результати.

Оскільки раціональний підхід до формування і використання фінансових ресурсів є основою забезпечення сталого інноваційного розвитку підприємства

та запобіганню негативним впливам і загрозам на діяльність підприємства, підготовка фахівців, які вирішують питання фінансово-економічної безпеки, повинна відбуватися з позицій різних економічних дисциплін – бухгалтерського обліку, аудиту, внутрішнього контролю, аналізу господарської діяльності та фінансів. За такого підходу майбутній фахівець має можливість глибше вивчити зміст фінансово-економічної безпеки і надалі реалізувати системний підхід в практичній діяльності.

Формування професійних якостей фахівця з бухгалтерського обліку відбувається в ході навчання і здобуття освіти студентом відповідного напрямку на основі стандарту вищої освіти підготовки бухгалтерів. З метою уникнення зростання ризику впливу бухгалтера на економічну безпеку підприємства чинний стандарт підготовки бакалаврів галузі знань «Управління та адміністрування» за спеціальністю «Облік і оподаткування» окрім облікових дисциплін передбачає також вивчення менеджменту, маркетингу, міжнародної економіки, економіки праці, аналізу господарської діяльності, управлінського обліку, аудиту тощо. На думку вчених, такий підхід є виправданим, адже процес навчання повинен бути організованим таким чином, щоб не лише пристосуватися до досягнутого студентами рівня розвитку, а й викликати в них подальші прогресивні зрушення та прагнення до саморозвитку [5].

Таким чином, наразі стандарти вищої освіти підготовки бухгалтерів враховують той факт, що професія бухгалтера, на відміну від бухгалтера за часів соціалістичної власності, насправді не обмежується веденням бухгалтерським обліком, а є масштабнішою. Бухгалтер є одним з ключових фахівців економічної служби підприємства, а тому слушною є думка С.О. Левицької з приводу доповнення змістовної наповненості дисциплін щодо: поглиблення навичок з питань прийняття обґрунтованого професійного судження, ознайомлення з практичним застосуванням контрольно-аналітичних процедур в розрізі підприємницької діяльності, моделювання ділових ігор та ситуаційних завдань тощо [6, с. 230]. Такі доповнення сприятимуть удосконаленню викладання навчальних дисциплін з їх спрямуванням на досягнення обліково-аналітичного забезпечення системи економічної безпеки підприємства.

Отже, роль професійної підготовки спеціалістів з фінансово-економічної безпеки є ключовою в досягненні систематичного моніторингу внутрішнього й зовнішнього середовища діяльності суб'єкта господарювання. Крім того, досягнення економічної безпеки базується на формуванні достовірної і релевантної інформації про бізнес-процеси та зовнішнє середовище діяльності підприємства з метою оцінки його конкурентних переваг, а також управління ризиками, ідентифікації та попередження загроз господарській діяльності.

В процесі організації системи управління економічною безпекою підприємства фахівець з фінансово-економічної виконує функції використання масиву обліково-аналітичного матеріалу та здійснення контрольних процедур для забезпечення функціонування системи економічної безпеки підприємства.

Відповідними повинні бути за своїм змістом освітньо-професійні програми з підготовки працівників, які залучаються до управління економічною безпекою, а також актуальним є посилення вимог до змісту їх професійної підготовки. Необхідним є спільне опрацювання фахівцями різних напрямів знань змістовного наповнення тем навчальних дисциплін, які передбачені для професійної та практичної підготовки бакалавра й магістра зі спеціальності «Облік і оподаткування» з метою забезпечення більш масштабного залучення фахівців з бухгалтерського обліку до забезпечення економічної безпеки на підприємстві. Використання бухгалтером професійного судження до варіантів використання бухгалтерської інформації для управління економічною безпекою підприємства актуалізує важливість високого рівня бухгалтерської освіти.

Сучасний бухгалтер як фахівець, якого можна залучати до управління економічною безпекою, має розуміти концепції та правила формування бухгалтерської інформації, звітності, володіти сучасними методами ведення бухгалтерського обліку, підготовки, аналізу та аудиту бухгалтерської звітності для ефективного управління економічною безпекою підприємства. Необхідним є подальше дослідження змістовного наповнення тем навчальних дисциплін з професійної та практичної підготовки фахівців зі спеціальності «Облік і оподаткування», а метою якого повинно стати формування знань, навиків і вмінь щодо здійснення на основі звітності та первинних даних аналітичних досліджень для забезпечення економічної безпеки підприємства, прогнозування розвитку підприємства та розробки перспективних програм діяльності. Представлені пропозиції спрямовані на підвищення якісного рівня підготовки фахівців з бухгалтерського обліку та аудиту відповідно до вимог сьогодення.

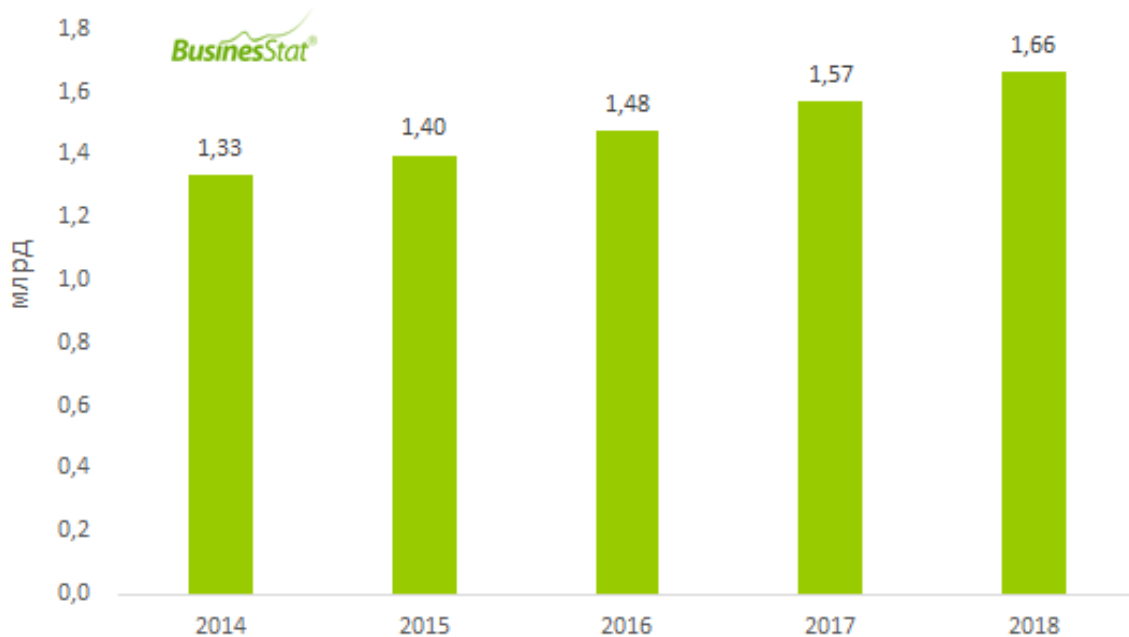
Список використаних джерел:

1. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників, затверджений Міністерством праці та соціальної політики України від 28.11.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dtkk.com.ua/show/1cid01175.html>.
2. Коробова Н.М. Професійне судження бухгалтера та його місце в організації обліку на сільськогосподарському підприємстві / Н.М. Коробова // Облік і фінанси АПК. – 2010. – № 1. – С. 51-54.
3. Низенко Э.И. Обеспечение безопасности предпринимательской деятельности / Э.И. Низенко. – К.: Вид. – МАУП, 2003. – 123 с.
4. Крутов В.В. Становлення та розвиток недержавної системи безпеки підприємництва / В.В. Крутов. – К.: Вид-во «Фнікс», 2008. – 406 с.
5. Пискунов А.И. Теория и практика педагогического эксперимента / [Под ред. А.И. Пискунова, Г.В. Воробьева]. – М.: Педагогика, 1979. – 208 с.
6. Левицька С.О. Професійний рівень бухгалтера: критерії оцінки, вимоги до підготовки, система підвищення кваліфікації / С.О. Левицька // Наукові записки. Серія «Економіка». – 2010. – Вип. 13. – С. 230-238.

СУЧАСНІ ТRENДИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО РИНКУ ТУРИЗМУ

За оцінкою Всесвітньої ради з туризму і подорожей, туристична галузь в 2018 році забезпечила 319 млн робочих місць, а обсяг коштів в індустрії складає 8,8 трлн дол. США .

У 2014-2018 рр. чисельність міжнародних туристичних поїздок у світі щорічно збільшувалася в середньому на 5,6% і досягла 1,66 млрд поїздок до кінця 2018 р. (рис. 1). Ринок міжнародного туризму збільшувався в натуральному вираженні завдяки зростанню світової економіки, поліпшенню повітряного сполучення між країнами, спрощенню візового режиму, розвитку нових бізнес-моделей в галузі та ін.

Рис. 1. Кількість міжнародних туристичних поїздок в світі в 2015-2018 рр.

Джерело: складено автором на основі [1]

За прогнозами BusinessStat, натуральний обсяг світового туристичного ринку в 2019-2023 рр. знизить щорічні темпи зростання до 3,6%. Чисельність поїздок в 2023 р. складе 1,98 млрд, що на 19,3% вище рівня 2018 р. Уповільнення темпів зростання буде обумовлене геополітичною і торговою напруженістю між країнами, невизначеністю щодо результату «брексіта», в результаті чого частина інвесторів і споживачів галузі займуть позицію «чекати і спостерігати» [1].

Найбільше число туристичних поїздок у світі відбувається до Франції та Іспанії. Згідно з даними Всесвітньої туристичної організації (UNWTO), в 370